

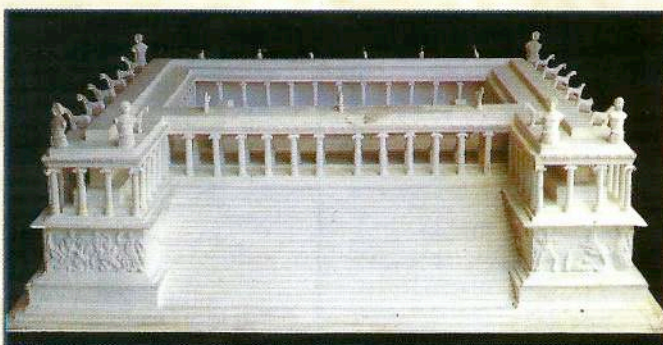
Ο ΒΩΜΟΣ ΤΟΥ ΔΙΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΓΑΜΟ

«Ο ΘΡΟΝΟΣ ΤΟΥ ΣΑΤΑΝΑ»

Με αυτά τα λόγια γίνεται αναφορά στην Αποκάλυψη για το λαμπρό μνημείο, το οποίο αποτελεί την αποθέωση της ελληνοιστιικής τέχνης. Οικοδομήθηκε από τον βασιλιά της Περγάμου Ευμένη Β' (197-159 π.Χ.), προκειμένου να χρησιμεύσει ως βωμός αφιερωμένος στον Δία. Αν και η φήμη του βωμού υπήρξε πολύ μεγάλη και μολονότι η επίδρασή του σε άλλα, ανάλογα, μνημεία θεωρείται ισχυρότατη (όπως στον βωμό της Αθηνάς Πολιάδος στην Πριήνη και της Λευκοφρυηνής Αρτέμιδας στην παρά το Μαιάνδρω Μαγνησία), ωστόσο κατά τρόπο περίεργο έχει σχεδόν αποσιωπηθεί από τους αρχαίους συγγραφείς.

Ο μνημειώδης βωμός, ο μεγαλύτερος της αρχαιότητας, ήταν θεμελιωμένος πάνω σε τεχνητό άνδη-

«ΚΑΙ ΤΩ ΑΓΓΕΛΩ ΤΗΣ ΕΝ ΠΕΡΓΑΜΩ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΓΡΑΨΩΝ. ΤΑΔΕ ΛΕΓΕΙ Ο ΕΧΩΝ ΤΗΝ ΡΟΜΦΑΙΑΝ ΤΗΝ ΔΙΣΤΟΜΟΝ ΤΗΝ ΟΞΕΙΑΝ. ΟΙΔΑ ΤΑ ΕΡΓΑ ΣΟΥ ΚΑΙ ΠΟΥ ΚΑΤΟΙΚΕΙΣ, ΟΠΟΥ Ο ΘΡΟΝΟΣ ΤΟΥ ΣΑΤΑΝΑ» (ΑΠΟΚ. 8,12).

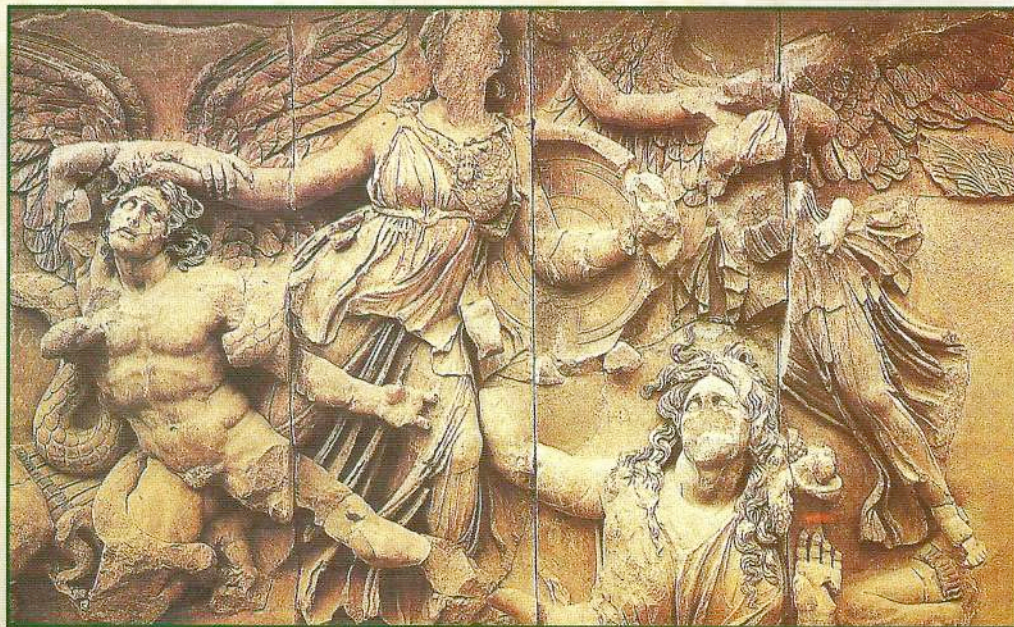

ρο, καθώς η Πέργαμος, στο σύνολό της, βρισκόταν σε μια έντονα κατοφερή κλιτύ. Η Πέργαμος, "η Αθήνα της Μ. Ασίας" κατά την ελληνοιστική περίοδο, υπήρξε το κατεξοχήν καλλιτεχνικό κέντρο, το

οποίο προσέθεσε την εξέλιξη της μεγάλης ελληνοιστικής τέχνης. Ο κυρίως βωμός ιδρύθηκε σ' ένα υψηλό πόδιο (ύψους 5,50 μ.), στο οποίο ανερχόταν κανείς μέσω μιας μνημειώδους κλίμακας. Το πόδιο

περιβαλλόταν από υπερμεγέθη ζωφόρο, εικονίζουσα ανάγλυφες μυθολογικές παραστάσεις Γιγαντομαχίας. Τα γλυπτά ακολουθούν την τεχνοτροπία και τις αισθητικές αντιλήψεις της ελληνοιστικής τέχνης και υπακούουν στην επιδίωξη του περίπαθου εντυπωσιασμού. Μια μεθυσμένη κίνηση έχει κυριεύσει τις υπερφυσικές μορφές της ζωφόρου. Εντονη εκφραστικότητα, δραματικός τρόπος απόδοσης του πάθους και του πόνου στα εικονιζόμενα πρόσωπα και στις έντονα συστρεφόμενες μορφές είναι μερικά από τα χαρακτηριστικά, τα οποία οδήγησαν τους ανθρώπους των πρώτων χριστιανικών χρόνων να υποθέσουν ότι η ανάγλυφη παράσταση εικονίζει την «Κόλαση» και ότι ο σχήματος πι (Π) βωμός ήταν «ο θρόνος του Σατανά». Ένας φοβερός "horror vacuum", μια "φρίκη του κενού", κυριαρχεί, με τις μορφές να καλύπτουν το βάθος του ανάγλυφου, το οποίο μετατρέπεται σε "σκηνή", όπου εκτυλίσσονται οι "πλαστικές εκρήξεις" των συμπλεγμένων σωμάτων. Πάνω από τη ζωφόρο υψωνόταν μια διπλή ιωνική κιονοστοιχία περιβάλλοντας τον κυρίως βωμό του Δία.

Το μνημείο, μοναδικό δείγμα αρχιτεκτονικής και πλαστικής σύνθεσης σε μια αδιάσπαστη ενότητα, βρέθηκε πλήρως καταδαφισμένο, ενώ το υλικό του είχε χρησιμοποιηθεί για την οικοδόμηση ενός μεσαιωνικού τείχους. Οτι απέμεινε απ' αυτόν - ιδίως από τον γλυπτό διάκοσμο - μεταφέρθηκε στο Περγαμνό Μουσείο του Βερολίνου, όπου και πραγματοποιήθηκε μερική αποκατάστασή του.

Η Αθηνά μάχεται με τον Γίγαντα Αλκυνόνα και τον ρίχνει άσπλαχνα στη γη, ενώ η αναδυόμενη Γαία θρηνεί για τον θάνατο των παιδιών της. Πλάι στέκεται η Νίκη, η οποία στεφανώνει την Αθηνά. Από το ανατολικό τμήμα της μεγάλης ζωφόρου του βωμού του Δία.

Δημήτριος Ν. Γαρουφαλής
Δ/τής Σύνταξης
Αρχαιολόγος